

Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Bazı Salçalık Domates Çeşitlerinin Isparta Koşullarına Uygunluğunun Belirlenmesi

Aynur ÖZBAHÇE¹, Hüseyin PADEM²

¹TAGEM, Toprak ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, PK. 48 / KONYA,

²Süleyman Demirel Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Bahçe Bitkileri Bölümü / ISPARTA

Alınış tarihi: 14.09.2006, Kabul: 17.10.2007

Özet: Bu araştırma, 1997 yılında Isparta koşullarına uygun üstün verim ve teknolojik özelliklere sahip domates çeşitlerinin belirlenmesi amacı ile yürütülmüştür. Araştırmada, çeşitli tohum şirketlerinden temin edilen 38 farklı salçalık domates çeşidi (Rio Grande, Shasta, Amico, H 3302, Star F₁, Nema 1401, APT 127 (XPH 12047), Amico-C, APTX 390, Chibli I-123, Sixtina, Keban F₁, Round Firm, Peto-86, Amico-B, Alta, Rio Fuego, Urbana, RS 6515, SC 2121, T₂ Improved, Brixy, AG 2206, Coudoulet, T₂, VF 6203, AG 2247, H 2274, Arizona, Mandur 1995, APTX 403, Campell-37, E 6203, Cigalou, Petomesch, Hypeel 235, XPH 12066 ve Indiana) kullanılmıştır. Çeşitler verim, erkencilik, briks, salça verimi, ortalama meyve ağırlığı, pH, renk, Vitamin C ve meyve sertliği gibi kalite ve kantite faktörleri bakımından sınıflandırılmıştır. En yüksek verim (7403 kg/da) ve salça verimi (1842 kg/da) XPH 12066 çeşidinde tespit edilmiştir. Ortalama meyve ağırlığında 110 g ile SC 2121; pH değerinde 4.40 ile Coudoulet; briks (% 10.33) ve askorbik asit (23.67 mg/100 g) içeriği açısından Sixtina çeşitleri diğerlerinden daha üstün bulunmuştur. Renk (2.52 a/b) değeri açısından en iyi çeşit T₂ olurken, en yüksek meyve delinme direnci (1.826 kg/cm²) Keban F₁ çeşidinde belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Salçalık Domates, Çeşit, Verim, Kalite, Isparta

The Determination of Some Processing Tomato Varieties Having Suitable Superior Yield and Technological Properties in Isparta Ecological Conditions

Abstract: This research was carried out to determine of processing tomato varieties having suitable superior yield and technological properties in Isparta conditions in 1997. The study was used different 38 paste tomato varieties to ensure from different seed companies. These are Rio Grande, Shasta, Amico, H 3302, Star F₁, Nema 1401, APT 127 (XPH 12047), Amico-C, APTX 390, Chibli I-123, Sixtina, Keban F₁, Round Firm, Peto-86, Amico-B, Alta, Rio Fuego, Urbana, RS 6515, SC 2121, T₂ Improved, Brixy, AG 2206, Coudoulet, T₂, VF 6203, AG 2247, H 2274, Arizona, Mandur 1995, APTX 403, Campell-37, E 6203, Cigalou, Petomech, Hypeel 235, XPH 12066 and Indiana. The varieties were classified according to weight, earlynees, paste yield, pH, brix (dry matter dissolvable in water), colour, ascorbic acid and fruit penetration values were determined. As a results; the highest yield (7403 kg-da) and paste yield (1842 kg/da) were obtained at XPH 12066 cultivar. Fruit weight was the highest (110 g) at SC 2121 cultivar, pH value was the highest Coudoulet cultivar (4.40), the highest dry matter dissolvable in water (10.33 %) and ascorbic acid content (23.67 mg/100 g) were obtained at Sixtina cultivar. The highest fruit penetration value (1.826 kg/cm²) was obtained at Keban F₁ while colour was the highest (2.52 a/b) at T₂ cultivar.

Key Words: Processing Tomato, Variety, Yield, Quality, Isparta

Giriş

Sebzeler içerisinde en fazla üretime sahip olan domates, birçok sanayi dalına (salça, ketçap, turşu, konserve vb.) hammadde sağlamaktadır. Besin içeriği bakımından zengin olan domates meyvesinin 100 g'da 4.71-8.30 g kuru madde, 8.4-59.0 mg Vitamin C, 92-376 mg potasyum, 7.7-53 mg fosfor, 4.0-21 mg kalsiyumun yanında birçok mineral ve vitamin bulundurmaktadır. Vitamin C içeriği sofralık çeşitlerde daha önemlidir. (Frenkel ve Jen, 1989).

Ülkemizin domates üretimi 9.450.000 ton'dur (Anonim, 2002). Bu üretimle Türkiye dünya ülkeleri arasında ABD ve İtalya'dan sonra 3. sırada yer almaktadır (Vural vd., 1992). Toplam sebze üretimimizin yaklaşık 1/3'ünü domates oluşturmaktadır (Anonim, 2002). Domates üretiminde Isparta'nın payı ise 14.146 ton'dur (Anonim, 1994). Salça üretimimiz ise 300.000 ton olup; bunun da 200 bin tonu ihraç edilmektedir (Vural vd., 1992; Anaç vd., 1992). Dünya sanayi domates üretiminin % 42'sini

ABD, % 17'sini İtalya ve % 6'sını ise Türkiye gerçekleştirmektedir (McNeil ve Strzlecki, 1995).

Domatesin en iyi geliştiği sıcaklık derecesi 17-27°C'dir. Sıcaklığın 13°C'nin altına düşmesi ve 30°C'nin üzerine çıkması; bitki büyümesini, çiçek tozu oluşumunu, çiçek tozu canlılığını ve çimlenme yeteneğini azaltmakta, daha sonrada sekteye uğratmaktadır (Abak ve Çürük, 1995). Isparta'nın iklimi domates üretimine uygundur. Çünkü ortalama yıllık sıcak 12.1°C ve yaz ayı maksimum sıcaklığı ortalaması 25°C'nin üzerine çıkmamaktadır (Utku, 1990).

Gerek taze üretimde gerekse işleme sanayinde büyük öneme sahip olan domatesin üretim dönemi içinde düzenli ve yüksek verim yanında kaliteli ürün vermesi önemlidir.

Ülkemizin sanayi domatesi üretimi ve dış satımı alanında diğer ülkelerle rekabet edebilmesi veya en azından bulunduğu yeri koruyabilmesi, öncelikle kaliteli üretimin

gerçekleştirilmesine bağlıdır. Tarımda kaliteli üretimin, üreticilere tarımsal tekniklerdeki yeniliklerin götürülmesi ve benimsetilmesi ile gerek duyulan girdilerin zamanında ve etkin şekilde sağlanması ile ilişkili olduğu açıktır. Bunlara ek olarak üretimi yönlendirecek ve gerçekleştirecek olan üreticilerin eğitimleri ve yeniliklere olumlu bir şekilde yaklaşan bir yapıya kavuşturulması da son derece önem taşıyan bir konudur. Ancak bu şekilde yetiştiriciler birim alandan alınan ürünün verim ve kalitesini artırarak daha fazla kâr elde edebilirler. Burada üretim bölgesine uygun çeşitlerin belirlenmesi ve kullanılması başarıyı artıran en önemli faktördür. Ancak uygun çeşit seçiminde yöresel ekolojik faktörlere elverişlilik de çok önemlidir. Çünkü uygun genler uygun dış koşulları bulamayınca özellik oluşmamaktadır.

Öyle ki konu ile ilgili daha önce yapılan çalışmalar bu kanıyı doğrulamaktadır. Yoltaş vd (1998), Marmara ve Ege Bölgeleri'ne uygun üstün verim ve teknolojik özelliklere sahip sanayi domates çeşitlerinin belirlenmesi üzerine bir araştırma yapmışlardır. Verim, erkencilik yüzdeleri ile kalite kriterleri olarak briks, pH ve renk (a/b) değerlerini incelenmiş ve en iyi çeşitleri belirlemeye çalışmışlardır (Yoltaş vd., 1998).

Salçalık domateslerin en önemli kalite kriterleri belirlenirken genellikle briks, pH, renk ve meyve sertliği faktörleri üzerinde durulmaktadır (Vural vd., 1993). Salçalık domates üretiminin verim ve kalite bakımından değerinin yükseltilmesi amacıyla Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi tarafından yürütülen SANDOM (Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi) projesi çerçevesinde 1988 yılından 1996 yılına kadar denemeler yürütmüş ve en iyi çeşitler ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Vural vd (1990) domateste, her yıl, bir önceki yıl verim ve introduksiyon denemelerinde yer alan çeşitler ile bazı yeni çeşitler ilave etmek suretiyle çalışmalarını sürdürmüşlerdir. Meyve verimi, briks ve salça verimi bakımından sırasıyla Merko-725 (11.286 kg/da), Brigade (% 6) ve Nevada (2559 kg/da) çeşitlerinin diğerlerinden üstün olduğunu rapor etmişlerdir (Vural vd., 1990).

Vural vd (1991), Shasta çeşidinin meyve verimi (10.839 kg/da), briks değeri (% 4) ve salça verimi (1908 kg/da) bakımından daha iyi olduğunu belirlemişlerdir (Vural vd., 1991).

Yine Ege Üniversitesi'nde 1992 yılında yürütülen bir çalışmada meyve verimi ile Petopride-III (11.890 kg/da), briks değeri ile Brixy (% 7), salça verimi ile de Nepapcel (2811 kg/da) çeşitleri diğerlerine göre daha iyi çeşitler olarak tespit edilmiştir (Vural vd., 1992).

SANDOM projesi çerçevesinde, Duman vd (1995), farklı çeşit ve lokasyonlarda adaptasyon denemeleri yapmışlardır. Çalışmada, 1995 yılında meyve verimi bakımından I-123 (9648 kg/da), briks değeri bakımından (% 7) ve XPH-12047 (1770 kg/da) çeşitleri en iyi çeşitler iken 1996 yılında ise NDM-553 (12.911 kg/da), Tat-93-10 (% 6) ve NDM-553 (1892 kg/da) en iyi çeşitler olarak bulunmuştur (Duman vd., 1995).

İşte yapılan bu araştırma ile, Isparta yöresinde yetiştiriciliğe en uygun salçalık domates çeşit ya da çeşitlerinin bulunması amaçlanmıştır. Çeşitler hem verim hem de teknolojik kalite yönünden değerlendirilmiştir.

Materyal ve Metot

Materyal

Araştırma 1997 yılında Eğirdir Bahçe Kültürleri Araştırma Enstitüsü'ne ait sulanabilen arazide gerçekleştirilmiştir. Deneme alanı toprakları killi-tınlı bir yapıda; pH içeriği 8.04, kireç oranı % 13.1, EC % 0.07 ve organik madde içeriği % 1.88'dir. Alanda; yarıyıllık fosfor 22.38 kg/da ve potasyum miktarı da 121.61 kg/da'dır. Çalışmada, Konya ve İzmir koşullarında yapılan adaptasyon çalışmaları sonucunda ümit var görülen çeşitler ile başlıca firmalar tarafından ticari olarak üreticiye sunulan toplam 38 çeşit (Rio Grande, Shasta, Amico, H 3302, Star F₁, Nema 1401, APT 127 (XPH 12047), Amico-C, APTX 390, Chibli I-123, Sixtina, Keban F₁, Round Firm, Peto-86, Amico-B, Alta, Rio Fuego, Urbana, RS 6515, SC 2121, T₂ Improved, Brixy, AG 2206, Coudoulet, T₂, VF 6203, AG 2247, H 2274, Arizona, Mandur 1995, APTX 403, Campell-37, E 6203, Cigalou, Petomesch, Hypeel 235, XPH 12066 ve Indiana) kullanılmıştır.

Metot

Sanayi domates çeşitlerine ait tohumlar soğuk yastıklara 04.04.1997 tarihinde ekilmiştir. Ekim harcı olarak 1 kısım bahçe toprağı, 2 kısım gübre ve 1 kısım da kum kullanılmıştır. Tohumlar 5 cm x 6 cm mesafelerde sıraya ekilmiştir. Fideler alçak tünelde yetiştirilmiştir. Toplam 4 hasat yapılmıştır (Çizelge 2.1).

Çizelge 2.1 Çeşitlerin hasat tarihleri

Hasat Sayısı	Hasat Tarihi
I.	12.08.1997
II.	28.08.1997
III.	23.09.1997
IV.	16.10.1997

Yetiştirilen fideler araziye dikilmeden önce, yabancı otlarla mücadele amacı ile araziye herbisit (Tefralin) uygulanmıştır. Azotlu gübre olarak amonyum nitrat (% 33) 16 kg N/da ve fosforlu gübre olarak da DAP (% 46 P₂O) 12 kg P₂O₅/da uygulanmıştır. Ca noksanlığı bazı çeşitlerde (Amico, H 3302, Sixtina, Round Firm, RS 6515, SC 2121, AG 2206, E 6203 ve Petomech) görülmüştür. Noksanlığı gidermek amacı ile yaprakdan Foliakon-22 ve Proteinat Ca verilmiştir. Sulama salma sulama olarak yapılmıştır.

Fideler 26.05.1997 tarihinde, 5-6 gerçek yapraklı dönemde, 140x25 cm sıra arası ve üzeri mesafelerde her parselde 50 bitki düşecek şekilde dikilmiştir. Parseller 3 sıradan oluşmuştur. Hasatta başlardan 50 cm deneme dışı tutulmuştur. Deneme, Tesadüf Blokları Deneme desenine göre 3 tekerrürlü olarak kurulmuştur.

Yürütülen bu çalışma sonunda çeşitler toplam meyve verimi (TMV) (kg/da), erkenci verim (EV) (%), salça

verimi SV) (kg/da), ortalama meyve ağırlığı (OMA) (g), meyve sertliği (delinme direnci) (DD) (kg/cm²), % suda çözünebilir kuru madde (briks), pH, renk (a/b) ve Vitamin C (mg/100 g) gibi faktörler bakımından değerlendirilerek istatistiki analizleri yapılmıştır.

Araştırma Sonuçları ve Tartışma

Her bir çeşidin meyve verim değerleri kg/da olarak Çizelge 3.1'de verilmiştir. Çizelge incelendiğinde verim bakımından en yüksek çeşit XPH 12066 (7403 kg/da) ve verimi en düşük çeşit ise Sixtina (1445 kg/da)'dır (P 0.05). XPH 12066'yı 6893 kg/da ile Shasta ve 6562 kg/da ile de Nema-1401 çeşitleri izlemektedir. XPH 12066, Shasta ve Nema-1401 çeşidinin her üçünün de verim yönünden aralarındaki farkın istatistiki olarak önemli olmadığı tespit edilmiştir. Sonuçlar Vural vd., (1990, 1991, 1992)'ın yapmış oldukları deneme sonuçları ile uyum içerisindedir.

Salça veriminin, 1842 kg/da ile XPH 12066 çeşidinde en yüksek iken Sixtina çeşidinde (533 kg/da) en düşük olduğu belirlenmiştir (Çizelge 3.1) (P 0.05). Vural vd., (1990, 1991, 1993), Duman vd., (1995)'nın yapmış olduğu araştırma sonuçları, denemede kullandığımız çeşitleri ile uyum içerisindedir.

Çeşitlerin erkenci verim değerlerinin % 4.11 ile % 16.71 arasında değiştiği görülmüştür (P 0.05). Amico B çeşidi % 16.71'lik payla en erkenci çeşit olurken, Brixly (% 4.11) çeşidi en geççi çeşit olmuştur (Çizelge 3.1).

Ortalama meyve ağırlığı yönünden 110.07 g ortalama ile SC 2121 çeşidi en yüksek değere sahip olurken meyvesi en küçük çeşit ise Sixtina (27.27 g) olmuştur (P 0.05) (Çizelge 3.1). Vural vd., (1992, 1993)'ın yapmış oldukları deneme sonuçları, denemede kullandığımız çeşitleri ile uyum içerisindedir.

En yüksek meyve sertlik değerine Keban F₁ (1.826 kg/cm²) en düşük meyve sertlik değerine ise Peto 86 (0.983 kg/cm²) çeşidinin sahip olduğu tespit edilmiştir (P 0.05) (Çizelge 3.1). Vural vd., (1990, 1991, 1992)'ın belirlemiş oldukları sonuçlarla, denemede kullandığımız çeşitlerin meyve sertlik dereceleri ile paralellik göstermektedir.

Briks değerleri yönünden en yüksek performansı % 10.33'lük değerle Sixtina çeşidi gösterirken, en düşük briks içeriğine Star F₁ (% 5.50) çeşitleri sahip olmuştur (P 0.05) (Çizelge 3.1). Yoltaş vd., (1998), Vural vd., 1993 ve Duman vd., 1995'in deneme sonuçları bizim denemede kullandığımız bazı çeşitlerle paralellik gösterse de genelde bir uyum göstermemektedir. Bu farklılık; çeşit farklılığından, ekolojik şartlardan ve sulama düzensizliğinden kaynaklanabilir.

En yüksek pH oranına 4.40'lik değerle Coudoulet çeşidi sahiptir (P 0.05). En düşük pH'ya ise Sixtina (3.56) çeşidi sahiptir (Çizelge 3.1). Bilindiği üzere pH, domatesi salçaya işlemede ısıl işlem derecesini belirlemektedir. Vural vd., (1991) ve Yoltaş vd., (1998)'ın tespit etmiş oldukları pH değerleri ile bu değerlerin uyum gösterdiği görülmüştür.

En yüksek renk içeriğine T₂ (2.524) çeşidi sahip iken en düşük renk içeriğine ise Mandur-1995 (1.940) çeşidi sahip olmuştur (P 0.05) (Çizelge 3.1). Vural vd., (1990), Vural vd., (1991, 1992, 1993), Duman vd., (1995) ve Yoltaş vd., (1998)'ın yapmış oldukları denemelerdeki bazı çeşitlerle bulduğumuz değerler paralellik gösterse de genelde bir uyumsuzluk olduğu gözlenmiştir. Farklılık çeşitlerden, ekolojik şartlardan ve hasat olgunluğu dönemi farklılığından ileri gelmiş olabilir.

En yüksek Vitamin C içeriğine Sixtina çeşidi (23.67 mg/100 g), en düşük Vitamin C içeriğine de Round Firm çeşidi (11.00 mg/100 g) sahip olmuştur (P 0.05) (Çizelge 3.1). Denemede ki tüm çeşitler domateslerde Vitamin C bakımından sınır değer olan 8.4 mg/100 g oranını geçmiştir.

Çizelge 3.1 Araştırmada kullanılan çeşitlerin verim, ortalama meyve ağırlığı, meyve sertliği, briks, pH, renk ve vitamin-C analiz sonuçları

Çeşitler	TMV* (kg/da)	SV* (kg/da)	EV* (%)	OMA* (g)	DD* (kg/cm ²)	Briks (%)	pH	Renk (a/b)	Vit C* (mg/100 g)
R. Grande	5622	1459	6.30	55.29	1.342	7.26	4.16	2.41	18.000
Shasta	6893	1509	11.36	46.38	1.200	6.13	4.06	2.23	19.000
Amico	4599	996	10.81	43.28	1.517	6.06	4.10	2.08	18.000
H 3302	3237	720	11.21	56.19	1.104	6.23	4.20	2.11	16.667
Star F₁	5610	1101	9.02	60.41	1.350	5.50	4.06	2.02	16.333
Nema 1401	6562	1656	7.57	60.91	1.350	7.06	4.20	2.36	16.833
APT 127	6380	1625	10.29	53.90	1.508	7.13	4.10	2.18	17.167
Amico C	4605	1085	11.61	71.03	1.317	6.60	4.10	2.09	19.500
APTX 390	4652	1229	10.09	46.74	1.533	7.40	4.00	2.26	19.333
I-123	4015	1051	9.07	63.98	1.175	7.33	4.10	2.23	18.000
Sixtina	1445	533	16.37	27.27	1.630	10.33	3.56	2.26	23.667
Keban F₁	4498	990	7.75	97.80	1.826	6.16	4.03	2.13	15.000
R. Firm	2095	673	13.31	46.84	1.233	9.00	3.96	2.16	11.000
Peto 86	4582	1107	16.63	60.36	0.983	6.76	4.03	2.26	14.000
Amico B	3110	792	16.71	31.88	1.358	7.13	3.86	2.33	15.833
Alta	3120	869	8.76	47.30	1.333	7.80	3.96	2.05	19.000
R. Fuego	3297	965	14.31	52.96	1.500	8.20	4.10	2.23	22.000
Urbana	5749	1423	4.87	87.61	1.742	6.93	4.20	2.25	18.000
RS 6515	3487	855	7.21	88.60	1.475	6.86	4.03	2.34	22.333
SC 2121	4893	996	5.14	110.07	1.075	5.70	4.03	2.02	17.333
T₂ Imp.	4172	1067	6.88	91.35	1.100	7.16	4.20	2.30	18.333
Brixy	5301	1110	4.11	75.51	1.750	5.86	4.13	2.38	14.333

*TMV= Toplam Meyve Verimi

SV= Salçalık Meyve Verimi

EV= Erkenci Verim

OMA= Ortalama Meyve Ağırlığı

DD= Delinme Direnci

Vit C= Vitamin-C

Çizelge 3.1 (devam) Araştırmada kullanılan çeşitlerin verim, ortalama meyve ağırlığı, meyve sertliği, briks, pH, renk ve vitamin-C analiz sonuçları

Çeşitler	TMV* (kg/da)	SV* (kg/da)	EV* (%)	OMA* (g)	DD* (kg/cm ²)	Briks* (%)	pH	Renk (a/b)	Vit C* (mg/100 g)
AG 2206	5738	1612	6.46	58.92	1.583	7.86	4.13	2.27	19.500
Coudoulet	4591	1103	13.15	82.24	1.558	6.73	4.00	2.33	17.167
T ₂	2951	688	10.36	57.83	1.533	6.53	4.10	2.52	12.667
VF 6203	4330	1226	4.18	81.11	1.425	7.93	4.20	2.23	14.833
AG 2247	6184	1546	10.45	83.86	1.433	7.00	4.06	2.37	21.000
H 2274	4846	1067	5.30	57.52	1.358	6.16	3.90	2.31	18.667
Arizona	4018	1014	11.11	73.22	1.063	7.06	3.90	2.02	19.500
Mandur1995	4121	1128	10.42	72.58	1.067	7.66	3.93	1.94	17.500
APTX 403	6380	1503	11.29	85.91	1.133	6.60	4.06	2.12	14.667
Campell37	3687	1049	8.18	49.65	1.208	7.96	4.00	2.08	19.333
E 6203	4696	1201	8.02	59.74	1.350	6.73	4.20	2.23	15.667
Cigalou	5954	1332	12.12	65.86	1.408	6.26	4.03	2.17	14.500
Petomech	4604	1298	9.10	57.82	1.275	7.90	4.03	2.37	18.667
Hypeel-235	5489	1352	6.22	62.99	1.183	6.90	4.06	2.46	18.667
XPH 12066	7403	1842	7.58	69.04	1.267	6.96	4.06	2.12	16.333
Indiana	4383	1022	6.97	80.11	1.642	6.53	4.20	2.07	17.333
Ortalama	4665	1152	9.48	65.10	1.365	7.03	4.06	2.22	17.517
LSD_{0.05}	935	384	-	25.41	0.320	1.64	0.19	0.30	4.595

* TMV= Toplam Meyve Verimi

SV= Salçalık Meyve Verimi

EV= Erkençi Verim

OMA= Ortalama Meyve Ağırlığı

DD= Delinme Direnci

Vit C= Vitamin-C

Sonuç

Salçalık domates üretiminde ABD ve İtalya'dan sonra üçüncü sırada yer almaktayız. Ancak ülkemizin ekolojik şartları göz önüne alınırsa bu miktar düşüktür. Bölgelere uygun çeşitlerin tespit edilerek üretim miktarı artırılmalıdır. Yapmış olduğumuz denemede, Isparta koşullarına uygun en iyi çeşitler verim ve kalite yönünden belirlenerek bölgesel üretimi artırmaya katkı sağlamıştır.

Sanayi domatesi üretiminde görülen gelişmeler yüksek verim ve kalite özelliklerine sahip yeni çeşitlerin bulunması ile olmuştur. Bilindiği üzere, uygun genler uygun dış koşullar bulamadıkça karakter ortaya çıkamamaktadır. Bu yüzden, ıslah çalışmaları ile değişen ihtiyaçlara cevap verebilecek farklı ekolojilere uyum gösteren çok sayıda çeşidin varlığı konunun önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu deneme ile yöre için en uygun çeşitler bulunmuştur.

Denemede yer alan çeşitlerin genellikle bölgeye iyi adapte olmuştur. Verim yönünden en iyi çeşitler XPH 12066, Shasta, APT 127, APTX 403, AG 2247, Cigalou, Urbana, AG 2206 ve Rio Grande olmuştur.

Teorik salça verimi yönünden XPH 12066, Nema-1401, APT 127, AG 2206, AG 2247 ve Shasta çeşitleri iyi çeşitlerdir.

Erkenci verim yönünden Amico B, Peto 86, Sixtina, Rio Fuego ve Round Firm çeşitleri iyi çeşitler olarak tespit edilmiştir.

Ortalama meyve ağırlığı bakımından çeşitler şöyle sıralanmaktadır: SC 2121, Keban F₁, RS 6515, Urbana ve APTX 403.

Meyve sertliği en yüksek çeşitler Keban F₁, Brixy, Urbana ve Sixtina'dır.

Çeşitlerin suda çözünebilir kuru madde içeriği (brix) oldukça yüksektir. Tabii ki bu durum domatesi salçaya işlemede evaporasyon süresini kısaltacaktır. Briks içeriği sırasıyla Sixtina, Round Firm, Rio Fuego, Campbell ve VF 6203 çeşitlerinde en yüksektir.

pH yönünden Coudoulet çeşidini H 3302, Nema-1401, Urbana, T₂ Improved, VF 6203 ve Indiana çeşitleri izlemektedir.

Renk içeriği (a/b) en yüksek çeşitler T₂, Hypeel 235, Rio Grande, Brixy ve Nema-1401'dir.

Denemede yer alan çeşitlerin Vitamin C içeriği sırasıyla Sixtina, RS 6515, Rio Fuego, AG 2247 ve Amico-C ile AG 2206 çeşitlerinde en yüksek olarak belirlenmiştir.

Bu araştırma, yüksek lisans tezi özetidir.

Kaynaklar

Abak, K., Çürük,S., 1995. Bazı Domates Genotiplerinin Çukurova Koşullarında Nemli-Yüksek Sıcaklığa Uyumluluğu, Çiçek Tozu Canlılık ve Çimlenme Yetenekleri. Türkiye II. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, Cilt: 2, 1, Adana

Anaç, S., Yoltaş, T., Yokaş,I., Kapar, A., 1992. Değişik Sulama Sistemlerinin Sanayi Domateslerinde Verim ve Kalite Üzerine Etkileri. Türkiye 1. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, Cilt: 2, 415, İzmir.

Anonim, 1994. Tarımsal Yapı ve Üretim (1992). D.I.E. Yayınları, No:1685, Anklara.

Anonim, 2002. Tarımsal Yapı ve Üretim. Devlet İstatistik Enst. Yay. No: 2885, Ankara.

Duman, I., Eşiyok, D., Vural, H., 1995. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. I. Ana Verim Denemesi. Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Doğruluk Matbaacılık San. Tic. ve Ltd. Şti., 1-16, İzmir.

Frenkel, C., Jen, J., 1989. Quality and preservation of vegetables. Library of Congress Cataloging In Publication Data, 64-67, USA.

McNeil, E., Strzlecki, K., 1995. Processed tomato products situation and outlook in elected countries. World Horticultural Trade and US-Export-Opportunities, No:4, 26-29.

Utku, M., 1990. Isparta İklim Etüdü. Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.

Vural, H., Özzambak, E., Eser, B., Eşiyok, D., Yoltaş, T., Duman, I., 1992. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Doğruluk Matbaacılık San. Tic. ve Ltd. Şti., 1-22, İzmir.

Vural, H., Özzambak, E., Eser, B., Eşiyok, B., Yoltaş, T., Duman, I., 1993. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Doğruluk Matbaacılık San. Tic. ve Ltd. Şti., 1-18, İzmir.

Vural, H., Özzambak, E., Eser, B., Eşiyok, B., Yoltaş, T., Duman, I., 1990. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Doğruluk Matbaacılık San. Tic. ve Ltd. Şti., 1-13, İzmir.

Vural, H., Özzambak, E., Eser, B., Eşiyok, B., Yoltaş, T., Duman, I., 1991. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. Sanayi Domatesi Üretimini Geliştirme Projesi. Ege Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Doğruluk Matbaacılık San. Tic. ve Ltd. Şti., 1-23, İzmir.

Yoltaş, T., Erkan, S., Vural, İ., 1998. Üstün Verim ve Teknolojik Özelliklere Sahip Sanayi Domatesi Çeşitlerinin Belirlenmesi. Teknolojik Özellikler. Türkiye I. Ulusal Bahçe Bitkileri Kongresi, Cilt: 2, 177-178, İzmir.